

Tokyo gözlemleri-1

Melih Arat

25/12/2011

Bu satırları Tokyo'da bir otel odasından kaleme alıyorum.

Tokyo'da ne gördüm? Japonya'da büyük ödemelerin haricinde kredi kartı kullanılmıyor ya da çok az kullanılıyor. Sistem tamamen nakit üstüne kurulu. Batı ülkelerini gezerken değişik nedenlerden nakit taşımayı pek sevmem ve alışverişi kredi kartıyla yaparım. Dünyanın en gelişmiş ikinci ülkesi, bazı sıralamalara göre birinci ülkesinde kredi kartı kullanılmıyor. Türk bankacılar kızmasın, perakende işletmeciler bir kuruş parayı bankalara kaptırmıyorlar. Bir restorana gittiniz diyelim, bu restoranda yemek yiyorsunuz, sonra da hesabı ödüyorsunuz. Bu süreçte bankanın size ya da restorana sunduğu doğrudan bir hizmet olmadığı halde sonunda bankaya yüzde 2-5 oranında bir komisyon ödüyorsunuz. Bu komisyonu kim ödüyor; normalde işletme ödüyor diye düşünürsünüz ama komisyon her zaman müşterinin cebinden çıkan paradır. İşte Japonya'da bu yok. Bu olayın faizi yok etmesi veya çok aşağılara indirmesi dolayısıyla, Japonlar İslami para prensipleriyle mi yaşıyor diye düşünmeden edemedim. Çünkü bankanın aracı yapılmaması, kendiliğinden faiz sisteminin devreye girmesini engelliyor. Kredi kartı 1990'larda Japonya'da yaygın olarak kullanılıyormuş. Ancak tıpkı Türkiye ve diğer Batı ülkelerinde olduğu gibi, insanlar kredi kartlarıyla aşırı tüketip fiyatları yükselttikleri zaman 1990'ların ortasında balon patlamış. Amerika'nın 2008 yılında yaşadığı mali krizi, Japonlar 1990'ların ortasında yaşayıp radikal bir düzenleme yapmışlar. Şu anda her Japon nakit harcadığı için ne harcadığının tamamen farkında. Japonlar dünyanın kişi başına tasarruf açısından en yüksek tasarruflarına sahip insanları.

Dünyanın sayısız başkentinde göreceğiniz yayaların yaptığı bir kural ihlali vardır. Yayalar büyük şehirlerde ve başkentlerde yeterli kalabalığa ulaştığında, kendileri için olan kırmızı ışığı umursamaz ve yaya geçidinden geçerler. New York, İstanbul, Londra, Paris ve daha nice başkentte meydanı boş bulan yayalar yeşil ışığı beklemeden karşıya geçerler. Dünyada kararlı bir şekilde bekleyen gördüğüm ilk ulus, Berlin'de yaşayan Almanlar oldu, ikinci ulus da Japonlar. Bu iki ulusun da ortak bir özelliği var; dünyanın en iyi arabalarını yapıyorlar: Biri bir taraftan BMW'ler, Audi'ler, Mercedes'leri üretiyor; diğeri diğer tarafta dünya otomotiv pazarının lideri Honda ve Toyota'ları yapıyor. Kırmızı ışıkta durmanın toplum açısından önemi şu, toplum sistemine ve kurallarına sahip çıkıyor; onu kendi kişisel çıkarları için ihlal etmiyor. Japon toplumu için sayısız örnek verilerek söylenebilecek tek şey, gıpta edilecek bir kural ve sistem toplumu olduğu.

Dünyanın her köşesinde olduğu gibi Japonya'da Türk okulları ve dil kursları var. Bunlar hakkında bilgi veren değerli yönetici ve hocalardan öyle bir şey öğrendim ki, Japonya hakkında öğrendiklerimin en dikkat çekicisiydi. Japon okullarında temizlik işini bizzat öğrenciler yapıyorlar. Tuvalet temizliği hariç temizlik işinden sorumlu hademeler yok. Bizzat her öğrenci sınıfını temizliyor, koridoru ekip olarak siliyor, parlatıyor. Bir okulun çocuğa kolektif sorumluluk bilinci aşılaktan daha iyi ne öğretebileceğini bilmiyorum. Japonya'da Baharu Eğitim Kurumları'nın Genel Müdürü Mustafa Arslan, tsunami felaketinin yaralarını sarmak için deprem bölgesinde yardım dağıtırken yaşadıklarını anlattığında şaşkınlığımı alamadım. Gittikleri her yardım noktasında Japonlar belirli bir miktarda (çoğu zaman az sayılabilecek paket sayısında) yardımı aldıktan sonra "Bu bize yeter; diğerlerini henüz yardımın ulaşmadığı bölgelere götürün lütfen." diyerek yardımın fazlasını geri çevirmişler. Bu nasıl bir kolektif şuurdur! Kriz anında bile kendilerinden çok diğerlerini düşünüyorlar.